גמרא

הגמרא מבררת מדוע אם שלח המשאיל את הפרה ביד עבדו, על פי ציווי השואל, חייב השואל, והבינה הגמרא שמדובר בעבד כנעני.

מקשה הגמרא: כששלחה המשאיל **בְּיַד עַבְדּוֹ**, מדוע **חַיָּיב** השואל באונסיה, **וְהָרִי** ״**יַד עֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ**״, וממילא כשהעבד הכנעני של המשאיל הולך עם הפרה הרי זה כאילו המשאיל עצמו הולך עמה, וכיון שלא יצאה מרשותו מדוע יתחייב השואל באחריותה.

מתרצת הגמרא: **אָמַר שְׁמוּאֵל**, משנתינו עוסקת **בְּעֶבֶד עִבְרִי, דְּלֹא קָנֵי לֵיהּ גּוּפֵיהּ** – שאין גופו קנוי לאדוניו, וממילא דינו ככל שליח, שאם שלחו בציווי השואל חייב השואל באחריותה, אך באמת בעבד כנעני שידו כיד רבו, פטור השואל.

מביאה הגמרא תירוץ נוסף: **רַב אָמַר, אֲפִילּוּ תֵּימָא** שמשנתינו עוסקת **בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי**, והטעם שהשואל חייב הוא כיון שנַעֲשָׂה השואל **כְּאוֹמֵר לֵיהּ** למשאיל, **הַכִּישָׁהּ** – הכה את הפרה **בְּמַקֵּל**, **וְעַל יְדֵי כָּךְ הֵיא תָּבֹא** לרשותי, וכשעשה המשאיל כדבריו והוציאה מרשותו, התחייב השואל באחריותה, ומה שעבדו הכנעני של המשאיל הולך עם הפרה אינו מגרע את חיוב השואל.

הגמרא מקשה על תירוצו של רב: **מֵיתִיבִי**, שנינו בברייתא, **הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה** מחבירו, ואמר לו השואל לשלחה ביד בנו או שלוחו, **וְשִׁלְּחָהּ לוֹ** המשאיל **בְּיַד בְּנוֹ** או **בְּיַד שְׁלוּחוֹ**, ומתה בדרך, **חַיָּיב** השואל. אך אם שלחה **בְּיַד עַבְדּוֹ** של המשאיל, אפילו אם אמר לו השואל לשלחה ביד עבדו, ומתה בדרך, **פָּטוּר** השואל, ולכאורה זהו שלא כמבואר במשנתינו שאף אם שלחה ביד עבדו חייב. **וּשְׁלָחָהּ לְשָׁמוּאֵל**, אין זו קושיא, כיון דְּמַתְנִיתִין עוסקת **בְּעֶבֶד עִבְרִי**, שדינו ככל שליח שהמסירה לידו מחייבת את השואל, ואילו **הָכָא** עוסקת **בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי** שלו, שכיון שידו כיד רבו נחשבת הפרה כברשות המשאיל, ואין השואל מתחייב באחריותה, **אֶלָּא לְרַב**, שמשנתינו עוסקת בעבד כנעני, והשואל נחשב כאומר לו הכישה במקל והיא תבוא, ולכן חייב, **קַשְׁיָא**, מדוע הברייתא פטרתו.

מתרצת הגמרא: **אָמַר לָךְ רַב, לֹא תֵּימָא** – אל תאמר שטעם החיוב במשנה הוא כיון ש׳**נַעֲשָׂה כְּאָמַר לֵיהּ הכישה במקל**׳, והיינו שכל שואל האומר ׳שלח׳ נחשב כאומר כן, **אֶלָּא אֵימָא**, שמשנתינו עוסקת **בְּאוֹפֶן שֶׁאָמַר לֵיהּ** השואל בפירוש ׳**הַכִּישָׁהּ בְּמַקֵּל, וְהִיא תָּבֹא**׳, ורק באופן זה מתחייב השואל באחריות מעת ההכשה, ואילו בברייתא מדובר שרק אמר לו שישלחנה עם עבדו, וכיון שידו כיד רבו אין השואל מתחייב עד שתצא הפרה גם מרשות העבד, ותבוא לידו.

מוכיחה הגמרא שדברי רב נאמרו באופן שאמר בפירוש שיכישה במקל: **דְּאִיתְּמַר** בבית המדרש, אמר השואל למשאיל **הַשְׁאִילֵנִי פָּרָתְךָ, וְאָמַר לוֹ** המשאיל **בְּיַד מִי** אשלחנה, **וְאָמַר לוֹ** השואל **הַכִּישָׁהּ בְּמַקֵּל וְהִיא תָּבֹא, אָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, אָמַר רַב, בֵּין שֶׁצָּאַת מֵרְשׁוּת הַמַּשְׁאִיל**, התחייב השואל באחריותה, **וְאִם מֵתָה חַיָּיב** השואל באונסיה, שהרי הכישה במקל על פי ציווי, והתחייב באחריותה. ומוכח שרב אמר את דינו רק כשאמר לו בפירוש ׳הכישה במקל והיא תבוא׳.

מביאה הגמרא ראיה לרב: **נִימָא מְסַיַּיע לֵיהּ**, שנינו בברייתא, האומר לחבירו **הַשְׁאִילֵנִי פָּרָתְךָ, וְאָמַר לֵיהּ** המשאיל **בְּיַד מִי** אשלחנה, **וְאָמַר לֵיהּ** השואל **הַכִּישָׁהּ בְּמַקֵּל וְהִיא תָּבֹא, בֵּין שֶׁצָּאַת מֵרְשׁוּת מַשְׁאִיל וּמֵתָה** בדרך, **חַיָּיב** השואל, והיינו כדברי רב.

דוחה הגמרא: **אָמַר רַב אַשִׁי, הָכָא** – בברייתא **בְּמַאי עָסְקִינַן, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה חֲצֵרוֹ שֶׁל הַשּׁוֹאֵל** נמצאת **לִפְנִים מֵחֲצֵרוֹ שֶׁל הַמַּשְׁאִיל, דְּכִי מְשַׁלְּחָהּ לָהּ** – כשהמשאיל משלחה לשואל, **וַדַּאי לְהָתָם אָזְלָא** – ברור שתלך לחצר השואל, ולכן השואל מוכן להשתעבד בהכשת המשאיל, אבל באופן שרשות הרבים מפסיקה ביניהם יתכן שאין השואל חושב שאכן ישלחנה המשאיל ללא שמירה, ואינו משעבד עצמו, ושלא כדברי רב המחייב גם בזה.

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי**, שחצר השואל לפנים מחצירו של המשאיל, **מַאי לְמֵימְרָא** – מה החידוש בזה, והלא פשוט שיתחייב בהכשתה. משיבה הגמרא: **לֹא צְרִיכָא, דְּאֵיכָּא גְּוֵירְתָא** – שיש בחצר המשאיל פינות ומבואות שיכולה הבהמה להסתתר שם, **וּמַהוּ דְּתֵימָא** שבאופן כזה **לֹא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ** – אין השואל סומך דעתו להתחייב באחריותה, שהוא חושש **דִּלְמָא קָיְימָא חָתָם** – שמא תעמוד הבהמה באותם פינות **וְלֹא אַתְיָא אַוְלָא לְהָדֵיהּ** – ולא תבוא לחצירו מיד, **קָא מַשְׁמַע לַן דְּסָמְכָא דַּעְתֵּיהּ**, ומתחייב באחריותה.

הגמרא מבררת ממתי זוכה השואל בחפץ לענין זה שאין המשאיל יכול לחזור בו: **אָמַר רַב הוּנָא, הַשּׁוֹאֵל קַרְדּוֹם** – גרזן **מֵחֲבֵירוֹ**, אם כבר השתמש בו **וּבְקַע בּוֹ** עצים, **קָנָאוֹ** השואל, אך אם **לֹא בְּקַע בּוֹ, לֹא קָנָאוֹ**.

מבררת הגמרא: **לְמַאי** – לאיזה ענין אמר רב הונא שרק אם בקע בו קנאו, **אִילֵּימָא** לְענין חיוב **אוֹנְסִין**, אם כן קשה, **מַאי שְׁנָא** – במה שונה הדין השנוי במשנה לגבי **פָּרָה, דִּמְשַׁעַת שְׁאֵילָה** – כשמשכה השליח, מתחייב השואל באונסין, ואף שלא התחיל להשתמש בה, מדינו של רב הונא המחייב רק לאחר שביקע בו.

מבארת הגמרא: **אֶלָּא** לעולם חיוב אונסין חל משעת המשיכה, ודינו של רב הונא נאמר לְענין **חֲזָרָה**, שאם השאילו קרדום לזמן מסוים ורוצה המשאיל לחזור בו בתוך הזמן, אם כבר **בְּקַע בּוֹ**, קנאו עד סוף ימי שאילתו, **וְלֹא מָצֵי הָדַר בֵּיהּ מַשְׁאִיל** – אין המשאיל יכול לחזור בו, אך אם עדיין **לֹא בְּקַע בּוֹ, מָצֵי מַשְׁאִיל הָדַר בֵּיהּ**, ולא נאמר בשומרים קנין משיכה.

מביאה הגמרא אמורא החולק על רב הונא: **וּפְלִינָא דְּרַבִּי אַמִּי, דְּאָמַר רַבִּי אַמִּי**, אדם **הַמַּשְׁאִיל קַרְדּוֹם שֶׁל הֶקְדֵּשׁ** לחבירו, **מָעַל** המשאיל **לְפִי שׁוּרַת טוֹבַת הֲנָאָה שֶׁבּוֹ** – בהשאלתו, כלומר כדמים שהיה מוכן לשלם כדי שיחזיק לו השואל טובה על השאלתו, ודמים אלו ישלם להקדש, **וַחֲבֵירוֹ** – השואל **מוּתָּר לִבְקַע בּוֹ לְכַתְּחִילָּה**, כיון שהמשאיל כבר מעל בדמי טובת ההנאה שבו, והוציאו לחולין. **וְאִי** נאמר כדברי רב הונא, שהשואל **לֹא קָנָאוֹ** במשיכה עד שישתמש בו, **אַמַּאי מָעַל** המשאיל, **וְאַמַּאי חֲבֵירוֹ מוּתָּר לִבְקַע בּוֹ לְכַתְּחִילָּה**, והרי כל זמן שלא השתמש בו לא קנאו, ואם כן לא יבקע בו השואל אלא **נִיהַדְּרֵיהּ** – יחזירנו להקדש, **וְלֹא לֵיקְנֵייהּ, וְלֹא לֵימָעוֹל**, ומכך שאמר רבי אמי שהראשון כבר מעל אף קודם שהשתמש בו השואל, מוכח שקנאו השואל במשיכה לבד, ויצא לחולין, ושלא כדברי רב הונא.

מביאה הגמרא אמורא נוסף החולק על רב הונא: **וּפְלִינָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּדֶרֶךְ שֶׁתִּקְּנוּ חכמים קנין מְשִׁיכָה בְּלָקוֹחוֹת, כָּךְ תִּקְּנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִים**, ששוכר או שואל שקיבלו לרשותם חפץ ומשכוהו, אין הבעלים יכול לחזור בו. ואילו לרב הונא אינם זוכים בחפץ עד שיתחילו להשתמש בו.

מביאה הגמרא ברייתא המסייעת לרבי אלעזר: **תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, כְּשֵׁם שֶׁתִּקְּנוּ מְשִׁיכָה בְּלָקוֹחוֹת, כָּךְ תִּקְּנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִים.**

מביאה הגמרא את סיום הברייתא: **וְכֵיצַד**

בכל בית פרטי של כל אחד ואחד מישראל צריכים להיות ספרי יסוד של יהדות (נוסף לחומש, סידור, תהלים, ובבית חסידי – גם ספר התניא וכו׳), כולל ובמיוחד – ספרי הלכה בעניינים הנוגעים לחיי היום־יום, שילמדו בהם לעתים קרובות, כדי לדעת את המעשה אשר יעשון.

משיחת שבת פרשת ויגש ה׳תשמ״ח

שְׁפַרְקַע נְקִנִּית בְּכֶסֶף, וּבִשְׁטָר שכותב המוכר לקונה ׳שדי מכורה לך׳, וּבְחֶזְקָה – שהקונה עושה מעשה המראה בעלות על הקרקע, כנעילת דלת, בניית או פריצת גדר (ב״ב מב. נג.), כָּךְ שְׁכִירוּת נְקָנָה בְּכֶסֶף, וּבִשְׁטָר, וּבַחֶזְקָה, והבינה הגמרא שמדובר בשכירות מטלטלין.

שואלת הגמרא: שְׁכִירוּת, מַאי עֲבִידְתֵּיהּ – מה ענינה לכאן, והרי שכירות נקנית במשיכה, ולא בחזקה. משיבה הגמרא: אָמַר רַב חִסְדָּא, כוונת הברייתא לִשְׁכִירוּת קַרְקַע, שנקנית בכסף, או בשטר, שיכתוב לו המשכיר ׳ביתי מושכר לך׳ וימסרנו לו, או בחזקה, שיחזיק השוכר בבית בנעילת דלת וכדומה, ואז שניהם אינם יכולים לחזור בהם.

הגמרא מביאה דין שיש בו שינוי בצורת התשלום בין הדיוט להקדש: אָמַר שְׁמוּאֵל, הַאי מַאן דְּגָזִיל ׳חֲבִיצָא דְּתַמְרֵי׳ מֵחֲבֵירוֹ – מי שגזל מחבירו קבוצת תמרים הדבוקים יחד, וְאִית בָּהּ – ויש בה ב׳חביצא׳ זו חֲמִשִּׁים תַּמְרֵי, ושויה אינו קבוע, אלא אַגַּב הֲדָדֵי – אם כל התמרים נמכרים יחד, מְזַבְּנִין בַּחֲמִשִּׁים נָבֵי חֲדָא – נמכרים בחמשים פחות אחד, כלומר בארבעים ותשע פרוטות, והקונה את החביצא מוכר כל תמר בפרוטה, ומרויח פרוטה אחת במקח זה, ובאשר הם נמכרים חֲדָא חֲדָא – כל אחד בפני עצמו, מְזַבְּנִין בַּחֲמִשִּׁים. הדין הוא שחיוב התשלומים משתנה לפי הנגזל, לְהֶדְיוֹט – אם גזל מחבירו, מְשַׁלֵּם חֲמִשִּׁים נָבֵי חֲדָא, ובטעם שיבואר להלן, אבל לְהֶקְדֵּשׁ, מְשַׁלֵּם חֲמִשִּׁים פרוטות, וְחוּמְשַׁיְיהוּ – החומש שלהם, בכל גוזל הקדש. ודין זה של הוספת חומש נאמר רק בגזלן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמֵזִיק הקדש, דְּמשלם רק את הקרן, וְלֹא מְשַׁלֵּם חוּמְשָׁא – חומש, משום דְּאָמַר מַר, נאמר בדין תשלומי חומש באוכל תרומה (ויקרא כב יד) ׳וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו׳, ויש לדרוש שחיוב החומש הוא רק באוכל קודש, פְּרָט לְמֵזִיק קודש, שפטור מחומש.

מקשה הגמרא: מַתְקִיף לָהּ רַב בִּיבִי בַּר אַבָּיֵי, לְהֶדְיוֹט – הגוזל חביצא דתמרי מחבירו, אַמַּאי מְשַׁלֵּם רק חֲמִשִּׁים נָבֵי חֲדָא, נֵימָא לֵיהּ – יאמר הנגזל לגוזלן, אֲנָא, חֲדָא חֲדָא הֲוָה מְזַבְּנִינָא לְהוּ – הייתי מוכר כל תמר בפני עצמו ומרויח חמשים פרוטות, ומדוע נפטר הגוזלן בארבעים ותשע.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַב חוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, שמואל למד דין זה ממשנה, דְּשָׁמַע בֵּית חִלֵּל פָּאָה בְּאוֹתָהּ שָׁדֶה׳ תְּנַן, כלומר, שנינו במשנה (ב״ק נה:) שבהמה שאכלה תבואה מתוך ערוגה שבשדה אחר והזיקה, אין שמים את פחיתת שווי הערוגה בפני עצמה, אלא שמים שדה בגודל של בית סאה שיש בה הרבה ערוגות, כמה הופחת שויה מחמת ההיזק, ומשלם את ההפרש, וכמו ששם הקילה התורה על המזיק בתשלומיו, כך כאן יש לומר שהקילה עליו התורה, ומשלם את הערך הנמוך של החביצא, שהוא ארבעים ותשע.

מקשה הגמרא סתירה בדברי שמואל: לְמֵימְרָא – האם יש לומר דְּכָל שְׁמוּאֵל, שדין התשלומין לְהֶדְיוֹט לָאו כְּדִין תשלומין לְגָבוֹהַּ [לְהקדש] דְּמֵי, וְהָתְנַן במעילה (יט:) לגבי גובר שחפצי הקדש מסורים בידו, שאם נָטַל אָבֶן אוֹ קוֹרָה מֵהֶקְדֵּשׁ, לֹא מָעַל, מאחר והם מסורים בידו וצריכים להיות ברשותו, ונטילתם על ידו אינה מוציאה אותם מרשות הקדש. אבל אם נְתָנָהּ הגזבר לַחֲבֵירוֹ, הוּא – הגזבר מָעַל, כיון שבנתינה זו זכה בהם חבירו, שהרי יש לגזבר רשות ליתנם, והתחייב הגזבר בתשלומים על כך שהוציאה מהקדש, וַחֲבֵירוֹ – מקבל המתנה, לֹא מָעַל אף אם ישתמש בה, שהרי זכה בה בנתינת הגזבר. אומרת המשנה דין נוסף: אִם בָּנָאָהּ הגזבר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, כגון שהניח את הקורה על פי הארובה, לֹא מָעַל, שהרי הקורה עדיין ברשות הקדש ולא שינה בה כלום, עַד שֶׁיְּרַוֵּר תַּחְתֶּיהָ ויהנה ממנה בְּשִׁיעוּר הַשָּׁוֶה פְּרוּטָה, שהנאתו נחשבת מעילה.

ממשיכה הגמרא בקושיתה: וְיָתִיב רַבִּי אַבָּהוּ כַּמָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְיָתִיב וְקָאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל כך, וְאת אוֹמֶרֶת – מהמבואר במשנה שהנהנה מהקדש ללא ידיעתו חייב, אף שלא עשה שינוי בחפץ ולא נחסר ההקדש כלום, יש ללמוד שאף בהדיוט הדין כן, ולכן הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ – ללא ידיעת הבעלים, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ – לשלם לו שָׂכָר, אף שהדירה אינה עומדת להשכרה, ובכך שגר שם לא חיסר לבעלים כלום. ומכאן מוכח ששמואל מדמה את דין ההדיוט לדין ההקדש, ולא במבואר בדבריו לגבי חביצא דתמרי שיש חילוק ביניהם לגבי התשלומים.

מתרצת הגמרא: (אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן), באמת דעת שמואל שאין לדמות הדיוט להקדש, כפי שאמר לגבי חביצא דתמרי, וְהָדַר בֵּיהּ שְׁמוּאֵל מֵהַהִיא – שמואל חזר בו ממה שדימה את הנהנה מהדיוט לנהנה מהקדש, לגבי חיוב תשלומים.

מקשה הגמרא: וּמַאי – מנין לך לומר דְּמֵהַהִיא הָדַר בֵּיהּ – שמדבריו שם חזר בו, והוא סובר שיש חילוק בין הדיוט להקדש, דִּילְמָא מֵהָא הָדַר – שמא חזר בו מדבריו בסוגייתנו לגבי חביצא דתמרי, והוא סובר שאין לחלק בין הדיוט להקדש.

מתרצת הגמרא: לֹא – אין לומר כך, אלא ודאי מֵהַהִיא הָדַר בֵּיהּ, והטעם שחזר בו הוא כִּדְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא שאין לדמות נהנה מהדיוט לנהנה מהקדש, כיון שהנהנה מֵהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא מִדַּעַת ההקדש, כְּמִי שנהנה מֵהֶדְיוֹט מִדַּעַת דָּמֵי, שהרי ההקדש שייך לה׳, שהוא יודע מי נהנה, ואמר בתורה שהנהנה מעל וחייב לשלם, והרי זה כנהנה מממון הדיוט מדעת הבעלים, שחייב לשלם, ואין ללמוד מכאן שהנהנה מהדיוט שלא מדעתו יתחייב, ומחמת סברא זו יש להוכיח שחזר בו שמואל ממה שדימה את ההדיוט להקדש, ולא חזר בו ממה שחילק ביניהם לגבי הגוזל חביצא דתמרי, כמבואר בסוגייתנו.

הגמרא מביאה חיוב נוסף שיש בו שתי צורות שומא: אָמַר רָבָא, הָנֵי שָׁקוֹלָאֵי – אותם הסבלים נושאי משאות, דְּתָבְרוּ חָבִיתָא דְּחַמְרָא לְחַנָּוָאָה – ששברו חבית יין השייכת לחנוני כשנשאו אותה, באופן שהתחייבו בתשלומיה, ושוויה של החבית אינו קבוע, אלא בְּיוֹמָא דְּשׁוּקָא מְיַוְּקְנָא בְּחָמֵשׁ – ביום השוק היא נמכרת בחמשה זוז, וּבְשָׁאָר יוֹמֵי מְיַוְּקְנָא בְּאַרְבַּע – ובשאר הימים היא נמכרת בארבעה זוז, הדין הוא שיש חילוק מתי הם משלמים, אֲהַדְּרוּ לֵיהּ בְּיוֹמָא דְּשׁוּקָא – אם שילמו לו את נזקו קודם יום השוק הראשון שלאחר ההיזק, מַהְדְּרוּ לֵיהּ חָבִיתָא דְּחַמְרָא – יכולים להחזיר לו חבית יין, אף ששוויה עתה רק ארבע, כיון שכשיגיע יום השוק יוכל למוכרה בחמש. אך אם שילמו לו בְּשָׁאָר יוֹמֵי שלאחר יום השוק, מַהְדְּרוּ לֵיהּ חָמֵשׁ, ואינם נפטרים בהשבת חבית, כיון שאם היתה החבית בידו ביום השוק היה מוכרה בחמש, והפסידוהו חמש.

מוסיף רבא: וְלֹא אָמְרָן שאם שילמו אחרי יום השוק משלמים חמש, אֶלָּא באופן דְּלֹא הֲוָה לֵיהּ חַמְרָא לְזַבּוּנֵי – שביום השוק לא היה לאותו חנוני יין אחר למכור, אֲבָל אם הֲוָה לֵיהּ ביום השוק חַמְרָא לְזַבּוּנֵי, ולא מכרו, אינו יכול לתבוע מהם חמש, שהרי אם באמת היה יכול למכור את היין ביום השוק, הָא אִיבָּעֵי לֵיהּ לְזַבּוּנֵי – היה לו למכור את היין האחר, ובכך שלא מכרו גילה בדעתו שגם את החבית שהזיקו לו לא היה מוכר, ולכן הם נפטרים בנתינת חבית יין בלבד, אף ששוויה עתה ארבע.

מוסיף רבא עוד דין: וְגם באופן שמשלמים חמש, מְנֵכֵי לֵיהּ – החנוני מפחית להם אֲנַר טֵירְחֵיהּ – את דמי טירחתו, שהיה צריך לטרוח ולמכור את היין בשוק מעט מעט, ומפחית להם את הדמים שהיה מוכן להפסיד מדמי החבית כדי להמנע מטירחה זו ולמכור את כולה יחד. וְכן מפחית דְּמֵי בַּרְזָנֵיְיתָא – דמי עשיית נקב בחבית, שאם לא היתה נשברת היה צריך לשלם ממון זה לאומן, ויש להפחיתו מחמשת הזוזים שהם משלמים לו:

בנוגע לחתן־כלה שמתכוננים לבנות בית יהודי – שביחד עם ההשתדלות להכין כלי הבית, "מטה וכסא ושולחן ומנורה", יש להשתדל (ואדרבה – לכל לראש) שבבית יהיו **ספרי קודש**, שילמדו בהם כו׳.

משיחת שבת פרשת ויגש ה׳תשמ״ח